

Roma Gąsiorowska:
Lepiej mnie nie splawiać

40

Google
kontra Facebook

22

Koniec wolnej
Holandii

16

Fantasy
to nie obciach

36

PRZE KROJ

NR 28 (3446) / 11 LIPCA 2011 / CENA 3,99 ZŁ

WWW.PRZEKROJ.PL

w tym 8% VAT

6 My, Polacy, zabójcy Żydów

Jedwabne
70 lat później

INDEKS
371424

woda: pitna
www.wodpitna.pl

To nie PAH zapewnia dostęp do wody. Robią to ludzie tacy, jak Ty.
Ludzie, dzięki którym świat staje się lepszy.

Wpłać dowolną kwotę na konto 65 1060 0076 0000 3310 0016 0860

pah
czyńmy świat lepszym

PRZEKROJ

Założył w roku 1945 w Krakowie redaktor Marian Eile

„Przekrój” w sieci

OLAF SZEWCZYK

– Bożesztyńmój! – kwiknęła jękliwie a trwożnie na widok krwawego śladu zostawionego przez Staśkowy ogon. Znów widać go wszeczpartia swym junactwem poszczuła i broczy – pomyślała smutno – albo pogryzła go ta posłanka, co mu zarzucała panliberalizm, niepolskość i nierasowość... A mówiłam, by nie kandydował do Sejmu. Jest na to zbyt ufny i pocziwy. Pięła się za nim po schodach aż na dach. Ciężkie krople deszczu zdawały się wygrywać nokturn tudzież requiem. Siedział na krawędzi, mokry, ze spuszczoneym łbem.

– Widziałem rzeczy, którym wy, ludzie, nie dalibycie wiary – powiedział cicho, wciąż wpatrzony w noc. – Wielkie wymieranie pod koniec kredy, gdy nasze samiczki, skupione na karierze, straciły wolę prokreacji. Były wobec nas takie zimnokrwiste... Widziałem świt i upadek cywilizacji Rzymu, którą zniszczyła łatwość mylenia igrzysk z polityką – niczego się do dziś nie nauczyliście... Widziałem trudną, acz wzruszającą miłość pewnego kreta do tchórzofretki i niezwykle owego afektu owoc. Nie omieszkałem opowiedzieć o tym przy cygarze i winie sir Darwinowi, krzyknął wtedy: „Eureka!”. To ja, z lenistwa, prosty skryba z obolałą od pióra gęsigiego łapą wyrzeźbiłem dla Gutenberga pierwsze drewniane czcionki. Widziałem, jak powstawał Internet i jak zrodził swój najpiękniejszy owoc: www.przekroj.pl. Asystowałem przy eksplozji Twittera i Facebooka, tańczyłem na plaży z Zorbą, śpiewałem jako sideman w chórkach na płytach Beatlesów. Czasem nuciłem chłopakom jakieś nowe melodie, gdy mieli kryzys twórczy, a termin naglił.

– Wszystkie te chwile znikną w czasie jak cipsy z otwartej paczki – rzekł Stasiak Brontozaur, zerkając ze zdziwieniem do opakowania, które wychrupał do dna machinalnie, sam nie wiedząc kiedy. – Jakże to głębokie – pomyślała wzruszona i przesłała tę myśl na: redakcja@przekroj.pl.

RADOŚNIE MLÓCĄC BŁONIASTYMI SKRZYDŁAMI, NIE PISZEMY...

...że w nawiązaniu do niepisania sprzed tygodnia spieszmy donieść, iż dobry Atlas podarował nam siatkę. Bo wzruszenie odbiera nam głos, a poza tym – siatkę przyniósł bocian.

...że bardzo nam się podoba pomysł stworzenia przez PiS Korpusu Ochrony Wyborów, który ma „czuwać nad prawidłowością oddawania i liczenia głosów” podczas jesiennej elekcji. Podobno częścią KOW mają być „lotne

brygady”, które zatroskany nieprawidłowościami obywatel będzie mógł wezwać na pomoc. Bo gorąco liczymy na stworzenie owych lotnych brygad z bocianów – i trzaskając dziobem, rozgłośnie wołamy: „Bocian! Bocian! Tylko pod tym ptakiem Polska jest Polską, a Polak Polakiem” oraz: „Zmłuj się, zmłuj, zmłuj się nad nami”.

...że wreszcie dotarło do nas, kto odpowiada za internetowe szaleństwo przewodniczącego

Grzegorza N. Bo upadłych bocianów kopać nie uchodzi.

...że nie wiemy, jakie żaby spożywali przed brukselską orgią prezydencką pocziwie gładzący premier Tusk i komicznie srożący się poseł Ziobro, ale widać zjedli nie dość, bo szoł (jście bocianim wystąpieniem) skradł im poseł Siwiec, który legalne służby tutejszego państwa raczył nazwać „uzbrojonymi bandami”.

Bo od czasu gdy u boku Aleksandra „Goleń” Kwaśniewskiego udzielał papieskiego błogosławieństwa ziemi kaliskiej, chyba nie widzieliśmy go w tak lotnej postaci.

...że tymczasem cześć i czołem, bo chyba coś krąży nad nami. Tak 15 metrów nad nami i schować się nie ma gdzie, a do piekła daleko. Ratunek...!!!

...że kle. **MARCIN SENDECKI**

MAREK RACZKOWSKI

LAST MINUTE KRZYSZTOF PŁYTA

Pytanie do Góry: czemu, gdy niebo chce komuś dokuczyć, to często pada na Polskę?

TEMAT Z OKŁADKI

- 6 **Tego nie da się zapomnieć – najpierw tej ciszy, a potem krzyku płonących żywcem ludzi. Nie da się też zapomnieć tłustego smrodu. Ale dziś lepiej o tym nie pamiętać.** Bo jeszcze przyjdą w nocy i spalą. Jak tamtych. 70 lat temu mieszkańcy Jedwabnego wymordowali swoich żydowskich sąsiadów. Reportaż Małgorzaty Świąchowicz i Mariusza Nowika

PRZED WSZYSTKIM

- 12 **Chorem na stwardnienie rozsiane państwo zamiast leków daje punkty.** Jesteś za stary, zbyt chory – dostajesz mało punktów, wypadasz z kolejki i tracisz szansę na w miarę normalne życie – piszą Agnieszka Fiedorowicz i Małgorzata Świąchowicz
- 16 **Jeden miesiąc wystarczy, aby rozleciał się najbardziej ambitny model integracji imigrantów na świecie. Teraz w Holandii zamiast wielu kultur ma być jedna.** Tylko jaka? Pyta Łukasz Wójcik

ROZMOWA PRZEKROJU

- 18 Grzegorz Miecugow rozmawia z **Jerzym Buzkiem** o Europie

CYWILIZACJA

- 22 **Od kilku dni testujemy dla was Google+ – projekt, który może się okazać zabójcą Facebooka lub z ykiem spalić na panewce.** Ku której wersji wydarzeń się skłaniamy? Przeczytajcie tekst Piotra Stanisławskiego
- 25 **Korzystaj** testujcie telefon 3D
- 26 **Też pytanie!**

PIĘDZIESIĄTKA PRZEKROJU

- 27 Odkrywamy projekty realizowane za **Fundusze Europejskie**

NA POCZĄTEK

MARIUSZ NOWIK
SZEFEK DZIAŁU PRZED WSZYSTKIM

Cud niepamięci

Czasem przyjeżdżają autobusami, wysypują się z nich, kręcą się przy pomniku, po cmentarzu, w miasteczku zaglądają do sklepów. A gdy już zaczepią kogoś, okazuje się, że świetnie mówią po polsku. Kto? Oni. Tamci. Żydzi.

W Jedwabnem traktuje się ich jak powietrze. Mimo odgórnie organizowanych obchodów rocznicy masakry większości mieszkańców nie zawracają sobie tym głowy. Bo to przecież nie nasza rocznica. Daj pan spokój, co mnie to obchodzi, nie ma o czym mówić – takie opinie nietrudno usłyszeć na ulicach miasteczka. Obojętność łatwo można wytłumaczyć. Oni przecież nie są nasi, oni są „stamtąd”, przyjezdni, inni. Takie myślenie pokutuje nie tylko w Jedwabnem, choć tam naj-

bardziej rzuca się w oczy. A przecież Żydzi, którzy ginęli z rąk swoich sąsiadów w Jedwabnem, Radziłowie, Stawiskach, Wiźnie i innych miejscowościach, nie przylecieli z kosmosu. Mieszkali tu od siedmiu wieków, tutaj się zakochiwali i zakładali rodziny, tu pracowali, piekli chleb, szyli buty, pisali wiersze. Tu była ich ojczyzna.

Zbyt łatwo zapominamy, że ci, którzy znaleźli śmierć w płonącej stodole, w obozach koncentracyjnych, komorach gazowych i gettach, mieli polskie obywatelstwo. Mówili po polsku, chodzili do polskich szkół. Byli Polakami. Dopóki nie zrozumiemy, że 70 lat temu sami sobie zgotowaliśmy ten los, nie wyciągniemy nauki z tej lekcji historii. A szkoda, bo historia lubi się powtarzać.

KULTURA

- 36 12 lipca ukazuje się w USA piąty tom „Pieśni Łodu i Ognia” George’a R.R. Martina. Z tą książką możesz pokazywać się na mieście, bo powieści fantasy przestały być domeną dziwaków – twierdzi Karolina Pasternak
- 39 **Marcin Sendek przeczytał, co Miłosz miał do powiedzenia Putramentowi i na odwrót.** Jest wstrząśnięty

LEKTURA

- 40 Katarzyna Janowska rozmawia z **Romą Gąsiorowską** o grzechach głównych

OTWÓRZ OCZY

- 44 **Bez jego obrazów trudno wyobrazić sobie współczesną reklamę, inni widzą w nim ojca Photoshopa.** Ale René Magritte to przede wszystkim genialny malarz – wciąż odkrywany na nowo. Tym razem przez Jacka Tomczuka

RECENZJE

- 48 **Muzyka:** Szubrycht o Moździerze: tą płytą podbije świat
- 49 **Książki:** Sendek o Ellroyu: natężał się na próżno
- 50 **Film:** Salwa poleca „Debiutantów”
- 51 **Teatr:** Drewniak wieńczy sezon
- 52 **Gry:** Szewczyk oddaje się Lumi

ZAWSZE W PRZEKROJU

- 53, 54, **Rozmaitości**
- 55, 58 z krzyżówką, Kronikami popkultury Orbitowskiego, Lewomyślnie Kurkiewicza, Ładnymi rzeczami Salwy i kuchnią Gesslera
- 56 **Dziennik** Jerzego Pilcha
- 57 **Szpeklatka**
- 3, 26, 58 **Raczkowski**

ADRES REDAKCJI:
ul. Słusarska 9/28, 30-702 Kraków,
tel. 12 394 73 00, faks 12 394 73 11
Oddział w Warszawie:
ul. Nowogrodzka 47 A, 00-695 Warszawa,
tel. 22 525 99 33, faks 22 525 99 88,
www.przekroj.pl
e-mail: redakcja@przekroj.pl
lub imie.nazwisko@przekroj.pl

REDAKTOR NACZELNY:
Artur Rumianek
ZASTĘPCA REDAKTORA NACZELNEGO:
Donat Szylar
SEKRETARZE REDAKCJI:
Piotr Witek (szef), Marcin Kijowski
SEKRETARIAT:
Karolina Łajkowska, tel. 22 525 99 33
PRZED WSZYSTKIM: wydarzenia@przekroj.pl,
Mariusz Nowik (szef),
Łukasz Wójcik (zastępca szefa),
Agnieszka Fiedorowicz,
Anna Szulc, Małgorzata Świąchowicz,
Joanna Wozniczko-Czczotk,
stałe współpracują:
Agata Janikowska, Marcelina Szumer
CYWILIZACJA OD ŚRODKA: nauka@przekroj.pl,
Olaf Szewczyk (szef), stałe współpracują:
Piotr Stanisławski, Irena Ciesielska,
Piotr Kossobudzki
KONIEC Z KULTURĄ: kultura@przekroj.pl,
Jacek Wakar (szef),
Marcin Sendek (zastępca szefa),
Tadeusz Nyczek, Karolina Pasternak,
Jacek Tomczuk; stałe współpracują:
Kuba Dąbrowski, Łukasz Drewniak, Sebastian
Frackiewicz, Mariusz Herma, Anna
Jastrzębska, Ola Salwa, Jacek Sieradzki,
Jarosław Szubrycht, Bartek Winczewski
ROZMAITOŚCI, KRZYŻÓWKI:
rozrywka@przekroj.pl, Marcin Pieszczyk;
stałe współpracuje Kaliber 45
PRACOWNIA GRAFICZNA:
Wojtek Piechoński (szef),
Beata Białogłowska-Piwko, Beata Danowska,
Anna Kondek, Karolina Kowalska, Wojciech
Brdej, Marcin Hernas, Krzysztof Zakrzewski
FOTODĘDYCJA: foto@przekroj.pl,
Marcin Kapica, Michał Okła
KOREKTA:
Dorota Dul, Tatiana Hardej;
stałe współpracuje Kinga Grucha
PROJEKT GRAFICZNY:
Kasper Skirgajło-Krajewski
ARCHIWUM: Dominika Bok
**OBROBKA ZDJEĆ, PRZYGOTOWANIE
DO DRUKU:** Andrzej Tchórzewski, Paweł Wójcik

STRONA INTERNETOWA I IPAD:
Marcin Cichoński, Marcin Kijowski (szefowie)
REDAKTORZY: Monika Hrycko-Skowron,
Tomasz Róg, Maria Włodkowska
GRAFICY: Katarzyna Bażela, Jakub Bieda,
Martyna Marzec
MULTIMEDIA: Anna Bajorek, Mikołaj Tocki

Wydawnictwo Przekrój Sp. z o.o.
ul. Słusarska 9/28, 30-702 Kraków,
tel. 12 394 73 00, faks 12 394 73 11
Oddział w Warszawie:
ul. Nowogrodzka 47 A, 00-695 Warszawa,
tel. 22 525 99 55, faks 22 525 99 88

PRZES WYDAWNICTWA:
Jan Godłowski
DYREKTOR WYDAWNICTWA:
Sławomir Mokrzycki
DYREKTOR DS. NOWYCH MEDIÓW:
Artur Rumianek
DYREKTOR PROGRAMOWA:
Katarzyna Janowska
PROMOCJA I MARKETING:
promocja@przekroj.pl,
Jakub Maszkowski, Milena Ostólska
BIURO REKLAMY:
reklama@przekroj.pl, Grzegorz Makowski,
p.o. dyrektor biura reklamy, 695 414 905,
Małgorzata Skorupa 601 432 821,
Beata Drogowska 785 855 883, Agnieszka
Pawelec 601 550 348, Elżbieta Smoleń
501 227 979, Eliza Zyromska 785 855 886
DYREKTOR DYSTRYBUCJI:
Elżbieta Maciążek
DRUK: RR Donnelley

Artykułów niezamówionych nie zwracamy.
Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian
i skrótów w nadesłanych artykułach i listach.

Rysunek na okładce:
Bartosz Kosowski

PRENUMERATA TYGODNIKA „PRZEKROJ”

PRZYZ WYDAWNICTWO – należy dokonać przelewu na konto: Wydawnictwo Przekrój Sp. z o.o., ul. Nowogrodzka 47 A, 00-695 Warszawa, **Alior Bank SA 80 2490 0005 0000 4600 1542 1792** i wysłać dowód wpłaty faksem: 22 525 99 88 lub e-mailem: prenumerata@przekroj.pl. Cena prenumeraty w 2011 r.: rocznej – **166,40 zł**, półrocznej – **83,20 zł**. Informacji udziela Dział Dystrybucji tel. 22 525 99 69 Prenumerata przez Ruch SA – RUCH SA prenumerata krajowa – 804 200 600, prenumerata zagraniczna – (+48) 22 532 88 16; 22 532 88 23, www.ruch.pol.pl

DOSTĘP NA STRONĘ WWW I WERSJE NA IPADA

Cena abonamentu na iPada i w Internecie: tygodniowy – **3,69 zł**, kwartalny – **30,75 zł**; roczny (z rabatem 30 proc.) – **99 zł**. Do wykupienia na www.przekroj.pl oraz w App Store. Informacje: wsparcie@przekroj.pl

Wieloryby wołają o pomoc

Aby powstrzymać rzeź wielorybów potrzebne jest większe zaangażowanie Unii Europejskiej. W połowie lipca na forum międzynarodowym zapadną ważne decyzje w sprawie ich przyszłości. To dobry test dla skuteczności polskiej prezydencji.

www.greenpeace.pl/wieloryby

GREENPEACE

Boże, jak oni cicho szli

Tego nie da się zapomnieć – najpierw tej ciszy, a potem krzyku płonących żywcem ludzi. Nie da się też zapomnieć tłustego smrodu. Ale dziś lepiej o tym nie pamiętać. Bo jeszcze przyjdą w nocy i spalą. Jak tamtych

MAŁGORZATA ŚWIĘCHOWICZ, MARIUSZ NOWIK

FOT. „Jedwabne. History and Memorial Book”

Rok 1936. VII klasa szkoły powszechnej w Jedwabnem. Brat Franciszka Sokołowskiego Jan – siedzi na ziemi, czwarty z lewej, z wykrzywioną miną